Scrisoare deschisă

Președintelui Republicii Moldova dl Mircea SNEGUR, Președintelui Parlamentului Republicii Moldova dl Alexandru MOȘANU

Dezagregarea de jure a fostului imperiu sovietic nu înseamnă nicidecum că evenimentul s-a produs și de facto. Acțiunile febrile de a edifica în teritoriile fostei Uniuni a unei comunități de așa-zise state independente înseamnă de fapt perpetuarea, disimulată, sub alte forme, a monstrului geopolitic care a însemnat pentru zeci și zeci de popoare colonialism, totalitarism, etnocid, dictatură ideologică, teroare roșie antinațională, demagogie comunistă dementă etc. Atîta timp cît consecințele acestor acțiuni se mai păstrează încă, atîta timp va mai exista și imperiul sovietic. Fostul imperiu va dispărea pentru totdeauna în bezna istoriei numai după ce vor fi lichidate necondiționat și ireversibil urmările nocive ale doctrinelor ideologice și ale falselor postulate teoretice pe care acesta a fost clădit. Pentru noi, românii din stînga Prutului, una dintre aceste consecințe e falsificarea impertinentă și cinică a adevărului istoric privind limba și istoria noastră.

Decenii la rînd știința lingvistică și cea istorică de la Chișinău și Moscova, îndeplinind cu obediență și docilitate comanda ideologică a regimului comunist imperial în scopul justificării politicii sale de anexiune și împilare națională, a promovat teoria existenței a două limbi și a două popoare est-romanice— **limba moldovenească** și **limba română** și, respectiv, **poporul moldovenesc** și **poporul român**. Aplicarea consecventă a acestei teorii s-a soldat cu consecințe grave pentru ființa națională a românilor de dincoace de Prut: deznaționalizarea în masă, renunțarea la limba maternă, pierderea reperelor cultural-naționale etc. Toate aceste fenomene sînt mai dezastruoase decît hăul economic în care ne-a mînat teoria comunistă de organizare statală. Renunțarea la comunism înseamnă pentru noi renunțarea necondiționată la acea doctrină a ideologiei sovietice care «a argumentat» anexiunile de la 1812 și de la 1940 și a ținut într-un regim de subdezvoltare economică și culturală milioanele de români care au «beneficiat» de grija părintească a fratelui mai mare.

Nu putem să nu observăm că în ultimul timp a căpătat proporții înspăimîntătoare propaganda deschisă a românofobiei, includerea în această campanie a structurilor de stat, inclusiv a factorilor de decizie din veriga medie, care, prin metode preluate din arsenalul ideologic comunist, au demarat un sabat antiromânesc fără precedent. Sînt puse în uz cele mai «grăitoare» argumente prin care se încearcă a ne convinge că dezastrul economic actual, pustiirea magazinelor etc. ar fi provocate de invazia românilor de peste Prut. Într-o asemenea conjunctură social-politică și economică, Parlamentul și Executivul Moldovei trebuie să dea dovadă de fermitate, maturitate politică, și de un simț deosebit al responsabilității pentru destinele acestei părți a națiunii române ce s-a pomenit după 1940 în afara Țării.

A venit timpul ca astăzi să se spună odată și pentru totdeauna adevărul în cele două probleme fundamentale care au o importanță covîrșitoare pentru existența noastră de mîine: **cine sîntem ca popor și ce limbă vorbim.**

Legea Republicii Moldova «Cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul R.S.S. Moldovenești», adoptată la 1 septembrie 1989, recunoaște «identitatea lingvistică moldo-română realmente existentă». Cunoaștem cu toții climatul social-politic în care a fost votată legea respectivă. Această «identitate» a fost concesia unică pe care conducerea comunistă de atunci a fost nevoită să o facă sub presiunea opiniei publice. Recunoașterea în cauză a rămas însă neoperațională dată fiind situația în care glotonimul **limba moldovenească** a continuat să fie folosit. Cel adevărat însă — **limba română**, este utilizat sporadic, cu o anumită teamă și incertitudine, fapt ce duce practic — în învățămînt în primul rînd — la confuzii și incomodități. Ca urmare, se ajunge la cazuri anecdotice. Astfel, la televiziune se anunță că la ora cutare vor putea viziona ediția în **limba română** a «Mesagerului», anul trecut elevii claselor a V-ea au studiat **limba română**, iar anul acesta, fiind deja în clasa a VI-ea, aceiași elevi învață **limba moldovenească**; la facultățile de filologie se țin cursuri de **limba** și **literatura română**, iar în multe școli se predă **limba moldovenească** etc. Aceste inconsecvențe sînt însă derizorii în raport cu prejudiciile ce i se aduc conștiinței naționale a românilor basarabeni. Trebuie să înțelegem că acceptarea și

(Sfîrșit în pag. 3).

Scrisoare deschisă

Președintelui Republicii Moldova dl Mircea SNEGUR, Președintelui Parlamentului Republicii Moldova dl Alexandru MOȘANU

(Sfîrșit).

fixarea constituțională a glotonimului **limba română** va pune capăt unui capitol rușinos al științei și practicii bolșevice în care am fost implicați fără voia noastră, și ne va permite să ne recăpătăm siguranța și demnitatea de neam.

Nu e cazul aici să venim cu argumente filologice pentru a demonstra că limba vorbită de o parte și de alta a lanțului carpatin este o singură limbă și că ea se numește **limba română**. Ne vom limita la un singur argument, care, eventual, ar putea fi descifrat: nici străinii care au venit în contact cu noi la diferite etape istorice, nici noi, românii din Moldova, nu am susținut vreodată, la modul serios, că limba vorbită de noi este moldovenească, și nu română. Glotonimul **limba moldovenească** este de dată recentă și ne-a fost impus de colonizatori din motive menționate deja. Aceasta fiind situația, considerăm de o importanță vitală fixarea acestei realități incontestabile în Constituția în curs de elaborare, achitînd măcar pe această cale datoria noastră față de acest nedreptățit popor sortit să treacă prin calvarul GULAGULUI sovietic.

Ideea recunoașterii constituționale a glotonimului **limba română** a fost susținută în ultimul timp în rezoluțiile unor foruri științifice naționale și internaționale. Astfel, în **Apelul** semnat de 18 deputați filologi din România, adresat Parlamentului Republicii Moldova, se solicită «respectuos de a consemna realitatea de necontestat că limba maternă a populației autohtone și majoritare din Republica Moldova nu este alta decît **limba română**». Aceeași realitate este fixată și în Rezoluția Conferinței științifico-practice internaționale cu tema «Probleme de limbă și literatură română în școala națională» (Cernăuți, mai 1991): «este în afara oricărei îndoieli, că, indiferent unde ar locui, în România, în Republica Moldova, în Ucraina sau în alte părți, **românii** toți vorbesc **una și aceeași limbă**», «una singură» (M. Eminescu) — **limba română** și, drept urmare, «conferința consideră lipsită de orice temei folosirea a doi termeni diferiți pentru a numi această unică limbă». Și iată, în sfîrșit, o spicuire din Rezoluția Conferinței naționale de filologie «Limba română azi» (Iași-Chișinău, 27—30 august 1991): «Idiom al unuia și aceluiași popor, **poporul român**, semn distinctiv al uneia și aceleiași nații, **națiunea română**, această unică limbă romanică vorbită azi în Sud-Estul Europei trebuie numită peste tot și în Constituția Republicii Moldova, cu singurul glotonim îndreptățit: **limba română**».

Consemnarea constituțională a acestei realități incontestabile nu poate fi obiectul unui referendum: problema în cauză este una pur științifică și nu poate fi rezolvată la urnele de vot. Mai mult decît atît, este inadmisibilă implicarea în această dispută a maselor largi, amestecul colectivelor de muncă, de la fabrici, din uzine, colhozuri și sovhozuri prin scrisori colective de susținere sau dezaprobare: fiind o problemă de știință, asupra ei se pot pronunța numai oamenii de știință, intelectualii. După cum ar fi fost absurdă soluționarea prin referendum a problemei revenirii la alfabetul latin, tricolor, stema de stat, imnul național, la fel stau lucrurile și în ceea ce privește rezolvarea prin plebiscit a problemei glotonimului limba română. În alt plan, ținem să ne pronunțăm cu toată hotărîrea: adoptarea unor decizii de importanță vitală pentru românii din Basarabia poate fi precedată de referendumuri, dar cu o singură condiție — la ele să participe întreaga națiune română, de pe ambele părți ale Prutului și ale Carpaților.

Strîns legată de problema glotonimului **limba română** este și cea a recunoașterii constituționale a etnonimului **popor român**. Aceste probleme pot fi examinate numai în bloc. Considerăm de primă urgență organizarea la Chișinău a unui simpozion internațional, cu participarea largă a savanților de prestigiu din lume (istorici, lingviști, etnologi etc.) ce ar lua în dezbatere problema unității neamului românesc de la munți și pînă la mare. Materialele simpozionului ar putea constitui un suport teoretic sigur pentru recunoașterea constituțională a etnonimului **popor român**, expulzat din conștiința noastră timp de aproape două secole de către străini.

Problemele abordate în această scrisoare țin nu de domeniul speculațiilor abstracte, ci de cel al realităților teoretice aflate la suprafață, iar în alt plan, de conștiința și demnitatea unui neam privat de propria istorie. Credem că astăzi există condiții prielnice ca să ne putem ridica la înălțimea acestor adevăruri, să punem punct odată și pentru totdeauna unuia dintre cele mai umilitoare capitole ale civilizației noastre milenare. Să-i redăm deci poporului ceea ce el încă nu e pe deplin conștient că a pierdut.

Sîntem convinși de faptul că oficializarea legislativă în Constituție a realităților la care ne-am referit depinde în mare măsură de poziția personală a Dvs., de curajul Dvs. civic și politic, de dorința Dvs. de a mai înscrie o pagină în procesul de renaștere a spiritului nostru național.

Cu stimă și considerație,

Ion DUMENIUK, Director General al Departamentului de Stat pentru Asigurarea Funcționării Limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova;
Constantin TĂNASE, Director al Centrului Național pentru Standarde de Limbă;
Anatolie CIOBANU, Șef al Catedrei de Lingvistică Generală și Romanică, Universitatea de Stat din Moldova;
Alexandru BANTOȘ, Redactor șef adjunct al revistei «Limba Română»;
Silviu BEREJAN, Director al Institutului de Lingvistică al A.Ș.
Nicolae MATCAȘ, Ministru al Științei și Învățămîntului;
Ion UNGUREANU, Ministru al Culturii și Cultelor;
Gheorghe SPINEI, Ministru al Muncii și Protecției Sociale;
Victor GREBENȘCIKOV, Director General al Departamentului de Stat pentru Probleme Naționale;
Vasile BAHNARU, Director General al Departamentului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți;
Ion DEDIU, Președinte al Departamentului de Stat pentru Protecția Mediului Înconjurător și Resurse naturale;
Gheorghe EFROS, Președinte al Departamentului de Stat pentru Reforma Economică;
Petru SOLTAN, Președinte al Comisiei Permanente a Parlamentului Republicii Moldova pentru Știință și Învățămînt;
Valeriu MATEI, Președinte al Comisiei Permanente a Parlamentului Republicii Moldova pentru mass-media;
Ion CIOCANU, Vice-președinte al Uniunii Scriitorilor;
Gheorghe DANU, Președinte al Uniunii Jurnaliștilor;
Nicolae DABIJA, Președinte al Societății «Limba Noastră cea Română», redactor-șef al revistei «Literatura și Arta».
Emil MINDICANU, Vice-președinte al Societății «Limba Noastră cea Română»;
Vladimir BEȘLEAGA, Președintele Fundației Culturale din Moldova;
Mihai POIATA, Președintele Concernului de Stat «Moldovafilm»;
Dumitru MATCOVSCHI, Redactor-șef al revistei «Basarabia»;
Anton CRĂJDIERU, Redactor-șef al revistei «Facla»;
Leonida LARI, Redactor-șef al revistei «Glasul Națiunii»;
Nicolae MISAIL, redactor-șef al ziarului «Sfatul Țării»;
Vasile ROMANCIUC, Prim-redactor-șef adjunct al revistei «Literatura și Arta»;
Ștefan SECAREANU, Redactor șef al revistei «Țara»;
Tudor ȚOPA, redactor șef al cotidianului «Moldova Suverană»;
Ion CORETCHI, redactor-șef adjunct al cotidianului «Nezavisimaia Moldova».